

Petr KINDLMANN, *Římské motivy v sebe prezentaci renesančního velmože. Symbolická výzdoba ve Zlatém sále letohrádku Kratochvíle*, České Budějovice 2010, Historický ústav Filozofické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, bakalářská práce, 189 s.

Posudek oponenta bakalářské práce

Současná historická věda si zejména v posledním desetiletí stále zřetelněji uvědomuje, jak důležité byly pro raně novověkého člověka neverbální způsoby předávání informací, v nichž podstatnou roli hrály gesta, znaky, metafory a symboly. Tímto směrem se rovněž ubírá bakalářská práce Petra Kindlmanna, která se zabývá ideovým poselstvím štukových scén stropu Zlatého sálu letohrádku Kratochvíle, inspirovaných dílem římského historika Tita Livie *Dějiny Říma*. Strop Zlatého sálu pokrývá cyklus ctností a neřestí, ve kterých se Vilém z Rožmberka v duchu dobových konvencí stylizoval do postavy ctnostného křesťanského rytíře. Osmnáct ikonografických výjevů z římských dějin nabízí návštěvníkům morální ponaučení ze vzněšených i zavržených činů významných Římanů a Římanek.

Za hlavní cíl práce si autor vytknul dešifrovat myšlenkový odkaz, který rožmberský vladař zanechal ve výzdobě výše zmiňované reprezentační prostory, identifikovat jednotlivé scény, definovat jejich význam a zařadit je do kontextu života Viléma z Rožmberka. Vlastní pojednání vystavěl – kromě samotných štukových scén – na širokém a časově nesmírně náročném výzkumu desítek tisíc dobových ikonografických předloh zpřístupněných na internetových stránkách mnoha světových knihoven a vědeckých institucí (jejich soupis je na s. 171). Jen díky nim byl schopen určit některé nejednoznačné alegorické obrazy ve výmalbě stropu Zlatého sálu. Stranou pozornosti neponechal ani inventář letohrádku z roku 1597, jenž je uložen ve Státním oblastním archivu Třeboň, pracoviště Český Krumlov.

Zatímco v prvních třech kapitolách shrnul dosavadní výzkumy Zlatého sálu na Kratochvíli, zařadil osobnost Viléma z Rožmberka do kontextu současného historického bádání a rekonstruoval rezidenční síť posledních Rožmberků, samotné jádro práce představuje čtvrtá kapitola, která se zabývá symbolickou výzdobou Zlatého sálu jako prostředku sebe prezentace konkrétního renesančního velmože. S pomocí dobových i moderních emblematických příruček identifikoval doposud neznámé alegorické motivy, jimž česká věda prozatím věnovala jen malou pozornost. Díky tomu, že k naprosté většině obrazů našel příslušné předlohy v dobových grafických sbírkách, navíc mohl opravit některé starší vývody historiků a historiček.

Autor bakalářské práce na alegorické postavy nepohlíží pouze jako na výtvarné dílo, ale pod vlivem ikonologických metod Erwina Panofského a Ernesta Gombricha a konceptu symbolické komunikace Barbary Stollberg-Rilinger se snaží najít důvody, které vedly Viléma z Rožmberka k výběru použitých alegorických príměrů. Přitom vychází z předpokladu, že zadavatel umělecké zakázky své konkrétní myšlenky zašifroval do alegorických motivů ve výzdobě svého sídla. Tím dodává předloženému pojednání žádoucí antropologický rozměr, neboť ve složitém symbolickém světě historických i mytologických postav a tvorů mu neuniká konkrétní člověk – vladař rožmberského domu.

Je jen škoda, že se autor pojednání příliš nezabýval ideovou náplní ikonografické výzdoby Zlatého sálu v kontextu výzdoby celého letohrádku Kratochvíle. I další prostory stavby nepochybně souvisely se symbolickým poselstvím hlavního reprezentačního sálu. Například příběh o Apollónovi a Dafné, která se proměnila v zelený vavřínový strom, nad vstupními dveřmi v jednom ze sálů v přízemí s největší pravděpodobností opět symbolizuje zklamání šlechtice z předchozích manželství a nenaplněnou touhu po synovi – pokračovateli rodu (s. 50). Avšak i některé další vývody Petra Kindlmanna by si zasloužily větší pozornost a širší interpretaci. Jestliže v osobě Římana Tita Manlia, který na mostě přes řeku Anio roku 361 př. n. l. porazil Gala, vidí ctnostného křesťanského rytíře Viléma z Rožmberka, který se bil za svou vlast i za čest svého rodu (s. 100-102), může mít v konečném důsledku pravdu. Ovšem nabízí se zde ještě jiná interpretace. Alegorický príměr může symbolizovat působení Viléma z Rožmberka v čele diplomatické mise, která měla po vymření Jagellonců roku 1572 zajistit polskou královskou korunu Maxmiliánovi II. Vedle mladého Habsburka patřil k vážným uchazečům o polský trůn Jindřich z Valois. Právě mocenské soupeření potomků Rudolfa I. s francouzskými krály se může odrážet ve svrchu zmiňovaném alegorickém obraze.

Jisté nejasnosti vzbuzuje i identifikace ženy, která drží v pravici dva hady a v levici ptáka – s největší pravděpodobností – Fénixe, jako Obezřetnosti (s. 124). I zde může mít autor pravdu, neboť mezi obvyklé atributy Obezřetnosti patří dva hadi. Ovšem ve spojení s Fénixem se nabízí ještě další interpretace. Fénix totiž ztělesňoval soubor představ o nesmrtelnosti a vzkříšení. Sám shořel na popel v očistném plameni, aby se opět zrodil k novému životu. V tomto kontextu lze považovat hady za symbol plodnosti. Pak by alegorická postava ženy získala zcela jiný význam. Bližší pozornost by si zasloužila i interpretace židovských námětů z Talmudu a hebrejského nápisu v jedné z chodeb Kratochvíle (s. 52-53). Spíše než se zvířecími rituálními oběťmi, jež popisuje jeden z traktátů Talmudu – Chulin, a loveckými zálibami Rožmberků s největší pravděpodobností souvisí

s jejich zájmem o esoteriku a židovskou kabalou, jak to na příkladu Rudolfa II. ukázal Robert J. W. Evans.

Drobné připomínky k pojednání se týkají také jeho jazykové stránky. Při práci s cizojazyčnými prameny se autor dopustil několika překladatelských a editorských omylů. Latinskou větu „*Antonius Mela fecit*“ nelze přeložit pomocí imperfekta – „*Antonius Mela dělal*“ (s. 136), ale perfektem „*Vyhotovil Antonius Mela*“. Podobně slovní spojení „*Romae ad S. Mar.*“ není možné rozepsat jako „*Romae ad S[ankt] Mar[cus]*“ (s. 134), ale je třeba použít správný pád – akuzativ – „*Romae ad S[anctum] Mar[cum]*“. Mnohem větší nebezpečí však skrývá samotná skutečnost, že autor při rozboru římských motivů a hledání jejich významu nepracoval s originálním textem *Dějin Říma* od Tita Livie, ale s jejich českým překladem (s. 16). Při překladu do jiného jazyka totiž může dojít k určitému posunu významu konkrétních myšlenek autora a následnému zkreslenému porozumění textu.

Uvedené připomínky slouží především jako možné podněty pro autora. Až na několik drobných prohřešků v rozsáhlém a analyticky pojatém vědeckém aparátu napsal Petr Kindlmann svou bakalářskou práci svěžím jazykem, který se vyznačuje přesnou větnou skladbou, jasnou výpovědí a shoduje se s pravopisnou normou současného českého jazyka. Zvolené téma dokázal uchopit po stránce heuristické a metodologické velmi náročným a neotřelým způsobem. Bezpečně se orientuje v rozsáhlém souboru domácí i zahraniční literatury. Navíc si umí klást otázky, dešifrovat leckdy nepřehlednou spleť gest a symbolů, interpretovat ikonografické prameny a porozumět obrazům doby, v níž jihočeský šlechtic žil. Rozprava přináší množství nových cenných vědeckých poznatků o sebe prezentaci a konstrukci obrazu renesančních velmožů z českých zemí. Je výsledkem samostatného badatelského úsilí a obrovské péle. Proto bakalářskou práci pana Petra Kindlmanna doporučuji k obhajobě a navrhuji ji klasifikovat stupněm **výborně**.

České Budějovice 21. 8. 2010

PhDr. Rostislav Smíšek, Ph.D.